

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER
14e jaargang, nr. 48
winter 2005

Faunafonds goed voor bijna 15 miljoen

De waarde van leeftijdsbepaling ...

Schieten op grote afstand

Inhoud

Het 'welzijn' van dieren, wat is dat nu?	3
Grondslagen voor professioneel reewildbeheer	4
Faunafonds goed voor bijna 15 miljoen	9
Aan het einde van...	12
Eén stompje en je theoretische draagkracht is naar de knoppen	13
De waarde van leeftijdsbepaling en onderverdeling van het afschot in leeftijds categorieën	17
Schieten op grote afstand	19
Laten zien wat we doen! Reeënbeheer, na het schot	23

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar

Redactie:

D.J. Buijtenorp - Eindredacteur
G.J. Spek - Redactielid
C.F. Schoon - Redactielid
H.M. Dorenbosch - Redactielid

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Huiber - Fotomateriaal
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

H. Robaard (interim)	voorzitter (2005)
J. van de Waardt	secretaris (2000)
R.A.N van Heek	penningmeester (2000)
H.M Dorenbosch	lid DB (2003)
H. Hoek	lid DB (2004)
C. van Geel	lid (2004)
H.H. Vlietstra	lid (2003)
J.H. Bakker	lid (1996)
A. ten Oever	lid (2000)
W.A.P. Remijnse	lid (2000)
Dr A.P.M. Rutten	lid (1993)
J.M. Scroo	lid (1985)
G.A. Schiller	lid (2002)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
Prof. Dr. J.L. van Haften - Bioloog
G.J. Spek - Technisch adviseur

Secretariaat:

J. van de Waardt,
Kamillelaan 11,
3925 RG Scherpenzeel.
tel: 033-4691797
fax: 033-4691797
E-mail: info@reewild.nl
www.reewild.nl

Ledenadministratie:

R.A.N. van Heek
Cuneraweg 424
3911 RW Rhenen
tel: 0318-553958
E-mail: heek@planet.nl

Webshop: www.reewild.nl

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink, Lhee 96,
7991 PK Dwingeloo. tel: 0521-597356

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek, Meidoornstraat 16,
7497 MG Bentelo. tel: 0547-292228

Vormgeving:

Graphic Promotions, Leusden.

Druk:

PlantijnCasparie Utrecht.

Lithografie:

Van Zijl prepress, Utrecht.

Contributie: € 30 per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Rhenen.

'Capreolus' is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor 'Capreolus' voor: nr. 49: 1 februari 2006.

zenden aan redactie van Capreolus:
Rijksstraatweg 46, 3631 AD Nieuwersluis
djb.groen-grijs@planet.nl

Foto voorpagina: J. Huttinga
Overname van artikelen is toegestaan
mits de bron wordt vermeld.

Het 'welzijn' van dieren, wat is dat nu?

De natuur de natuur laten, zogenaamde ecologische en natuurlijke processen hun gang laten gaan, is dat de ultieme beheermethode die bijdraagt aan het welzijn van dieren? Of is het nu juist het actief beheren, dus een aantal wegnemen uit de populatie, die zorgt voor een optimaal welzijn van dieren? Ik weet het niet, maar mijn gevoel zegt dat in een door ons bepaald landschap, in een door ons gecreëerde natuur, het ree erbij gebaat is zorg te krijgen van de mens. Dat die zorg bestaat uit het doden van een aantal dieren klinkt wat bizar in relatie tot welzijn.

Maar kijk je naar de soort, naar de vitaliteit van de soort en de biotoop waar ze in leven, dan is een aantal dieren uit de populatie wegnemen misschien wel de beste methode om het welzijn van die dieren te waarborgen.

Natuurlijk zijn er mensen die er anders over denken. Dat mag ook. Ieder zijn mening en kijk op het welzijn van dieren. Een eenduidige uitleg over het welzijn van dieren bestaat er niet, zelfs niet in de wet. Ook de politiek geeft er geen antwoord op. Ieder individu, iedere groene organisatie, iedere natuurbeschermingsorganisatie en iedere dierbeschermings-organisatie mag het naar eigen inzicht, naar eigen normen en waarden, invullen. Onduidelijk dus.

Maar alle manieren van beheer, door de natuur zelf of actief door bijvoorbeeld een op leeftijdsopbouw gebaseerde selectiemethode, moeten wel per provincie in één faunabeheerplan vervat staan. Met als belangrijk uitgangspunt, omdat dat nu eenmaal in de wet staat, zorg voor het welzijn van de reeën. Jan Willen Dorpema geeft in dit nummer zijn visie op het welzijn en beheer van reeën. Hij geeft aan hoe moeilijk het is en dat het daardoor moeilijk is om een keuze te maken. Omgang met dieren, beheer van dieren (gehouden of in het wild levende dieren) is een maatschappelijke zaak. Grote controverses tussen politieke stromingen en dierbeschermingsorganisaties en daarbij ook nog eens de controverses tussen de biologische en ecologische wetenschappers helpen niet een eenduidig beeld te krijgen over het welzijn van dieren. We hebben een flora- en faunawet en de welzijnswet voor dieren. Daar wordt over het welzijn van dieren gesproken en het zou zo helder en duidelijk zijn wanneer wij het met z'n allen, alle belanghebbenden, de uitgangspunten van de wet hetzelfde interpreteren. Dat alleen al zal het welzijn van de dieren in ieder geval ten goede komen.

Illustratie: Marie Louise Velthuyzen

Hoe oud is een ree?

Tot één jaar oud weten bijna alle reeën-beheerders de leeftijd goed te beoordelen. Een kalf is een kalf en daar worden geen vergissingen in gemaakt. Maar op het moment dat de geit haar kalveren afstoot en de grote 'boze' wereld instuurt, wordt de leeftijds-schatting aanzienlijk ingewikkelder. Echt heel oude beesten zijn ook goed te beoordelen. Ervaren jagers weten een bok goed aan te spreken en hem bijvoorbeeld ouder dan 6 jaar in te schatten. Maar vraag hen niet het verschil te zien tussen een 6 of zevenjarige bok. Vraag hen ook niet de leeftijd van een geit exact te beoordelen. Dat lukt helemaal niet, dat is onmogelijk. Iemand die beweert het wel te kunnen en dus zegt 100% te scoren, staat te liegen dat het gedrukt staat. Gerrit Jan Spek bewerkte een verhandeling van Friedrich Reimoser en vraagt wat de waarde van leeftijdsbepaling is en de onderverdeling van het afschot in leeftijds categorieën.

Donald Buijtenorp

Grondslagen voor professioneel reewildbeheer: wie het weet mag het zeggen?

Door Jan Willem Dorpema

Foto: T. Janssen

Van een hoofdredacteur wordt verwacht, dat hij onder andere aanvoelt wat er bij zijn lezers leeft en welke richting het uit zal/zou moeten gaan. De nieuwe hoofdredacteur lijkt met zijn oproep tot professionalisme in het lente nummer van Capreolus¹ daar nadrukkelijk van blijf te geven.

Zijn collega-hoofdredacteur van de Nederlandse Jager somt in zijn commentaar "Reeënbeheer" (pagina 10, N. J., 05, 2005) onder het hoofdstuk 'Duurzaam' de voorwaarden op die Flora- en faunawet noemt. Hij concludeert daaruit, dat het niet eenvoudig is aan enige voorwaarde, laat staan aan alle, tegelijk te voldoen.

En dat is nog niet alles. Door de sterke invloed, die mensen op hun omgeving uitoefenen, leven reeën niet in omstandigheden, die als volledig natuurlijk kunnen worden aangeduid. Derhalve geldt naast de Flora- en faunawet ook nog wde Gezondheidswet voor Dieren en wel met name voor wat betreft het aspect welzijn.

In het navolgende wordt ingegaan op de wettelijke eisen, die aan de methoden van beheer van reeën worden gesteld. Let wel, het gaat hier om een aanzet, die zeker verdere uitwerking behoeft. Vanwege de moeilijkheid om de wettelijke eisen voor het populatiebeheer van reewild adequaat in te vullen is mijn suggestie, dat de Vereniging het Reewild een wetenschappelijke commissie zou moeten instellen.

1. Identificatie en karakterisering van duurzaam en welzijn

DUURZAAM heeft te maken met de dynamiek in een populatie, in de tijd gemeten. Elementen van duurzaamheid zijn, dat een populatie zich aan wisselende omstandigheden kan aanpassen en in staat is zich over langere tijd te handhaven ofwel levensvatbaarheid te vertonen. Dit kan met grote schommelingen in aantallen gepaard gaan, maar door b.v. predatie kan de piekvorming ook worden onderdrukt en wordt het mogelijk de variaties enigermate te stabiliseren. Reeds jaren bestaat er wetenschappelijke/emotionele controverse over welke factoren bepalend zijn voor de populatie dichtheid. Met name over de dichtheid-afhankelijke (b.v. voedsel, predatoren, ziektes) en dichtheid-onafhankelijke factoren (b.v. weer en klimaat). Inmiddels is geconcludeerd, dat deze vraag niet op voorhand kan worden beantwoord, maar moet worden vastgesteld door experimentele metingen, die voorzien zijn van de juiste controles. Daarbij wordt gebruik gemaakt van modellen.

Het theoretische populatiemodel, zoals reeds eerder door ir. van Delden in Capreolus beschreven² en dat ook is terug te vinden in alle handboeken voor hoger en universitair biologie onderwijs^{3,4}, geeft de 4 fasen van de levenscyclus* van levende wezens weer. Het populatiemodel werkt net zo goed voor bacteriën die onder gecontroleerde omstandigheden groeien in kweekvaten, als voor reeën, herten en andere grote hoefdieren. Door voedingsstoffen toe te voegen en/of aantallen actief te verwijderen kunnen de verschillende fasen worden bereikt en gestabiliseerd. Maar ook hier kunnen na enige tijd om soms onduidelijke redenen, -door bijvoorbeeld infecties of het plotseling afnemen van één voedingsstof - radicale verschuivingen plaatsvinden.

Foto: J. Hendriks

Voor reeën is het model hieronder afgebeeld. Het optimale leefniveau bevindt zich aan het einde van de exponentiele groeifase (= de fase waar de groeisnelheid het grootst is).

* N.B. de 4 fasen levenscyclus is een model, dat ook voor tal van andere als (levens)processen word toegepast. Voorbeelden zijn o.m. bestrijding van infectieziekten, levenscyclus van bedrijven, industriële innovatie

Hier gaat de populatie optimaal met de beschikbare energie om en heeft het zijn hoogste weerbaarheid ("fitness"). Dus is het zinvol om dit niveau vast te houden. Dit kan door een verbetering van het voedselaanbod en/of het al dan niet actief verwijderen van exemplaren uit de populatie. Indien het niveau over langere tijd zonder al te grote schommelingen wordt vastgehouden dan wordt duurzaamheid bereikt. Duurzaamheid zou dus het streefniveau voor populaties reewild kunnen zijn.

Conclusie 1: op grond van biologische grondslagen lijkt er een theoretisch keuze mogelijk om duurzaamheid voor reewild vast te stellen. Nader onderzoek is nodig om de juistheid in de praktijk vast te stellen. Hiervoor kunnen naast nieuw te verzamelen gegevens ook

bestaande gegevensbronnen - middels de methode van meta-analyse - worden benut.

WELZIJN heeft te maken met hoe wij als mensen met dieren omgaan. Het is een onderwerp van de menselijke ethiek. Het beseft, dat de mens zijn omgeving naar zijn hand zet schept een specifieke verantwoordelijkheid ten opzicht van overige gebruikers van de omgeving. De wetgeving en dan met name De Gezondheidswet voor Dieren vereist daarom geheel terecht dat wij, mensen de dieren met respect behandelen. In Duitsland is het recht van dieren op een bestaan zelfs in de grondwet opgenomen.

Respect betekent onder meer, dat er omstandigheden worden geschapen dan wel in stand worden gehouden, die levensvatbaarheid van de reewildpopulatie als geheel, maar eveneens die van ieder ree afzonderlijk, bevorderen. Reeën volgen voortdurend de aanpassingen die de mens in zijn leefomgeving aanbrengt, althans voor zover de tijd en ruimte daarvoor wordt geboden. Zo kan het ondermeer bij voldoende voedselaanbod de vluchtafstand aanpassen. Met verkeersontwikkelingen heeft het echter moeite. Het zijn confrontaties met directe gevolgen en gevolgen op termijn. Gevolgen, die maken dat reeën beheerd moeten worden. Over de manier van beheer moeten wij mensen afspraken maken.

Beheer - in algemene zin - houdt in, dat wij ingrijpen volgens de menselijke maatstaven van welzijn. Let wel, dat de keuze niets doen, dwz de menselijke beslissing dieren aan hun lot over te laten, ook ingrijpen is.

De gekozen methode laat reeën echter onverschillig. De bekende evolutiebioloog Richard Dawkins⁵ zegt hierover: de natuur is niet vriendelijk of wreed, zij is onverschillig. Het zal reeën worst zijn of ze door een lynx, een groep wolven of de mens worden gedood. Wat telt is, dat bij een min of meer gelijkblijvende voedselaanbod het de regulering van het aantal is, die hen fit houdt.

Conclusie 2: de menselijke overheersing vereist dat respectvol wordt omgegaan met reeën en andere levende wezens. De methoden van beheer zijn cultureel bepaald en gaan er vanuit, dat menselijke gevoelens van welzijn ook voor dieren gelden.

2. Duurzaamheid en welzijn toepasbaar maken: modelering

Alle bekende methoden om populaties van reeën in Nederland te beheren zijn gebaseerd op dichtheid afhankelijke regulatie. De meest gangbare is de methode om door tellingen de levensvatbaarheid van de Nederlandse reeënpopulaties vast te stellen. Middels het tellen van aantallen en indeling in geslacht enerzijds en het monitoren van afname door sterfte van natuurlijke (= valwild) en onnatuurlijke (= verkeerslachtoffers en afschot) aard anderzijds, wordt het beheer gevoerd.

Het is een model, dat is afgeleid van het veel meer gedetailleerde Duitse model. Over de juistheid en bruikbaarheid van beide modellen wordt al jaren gediscussieerd. Regelmatig zijn er bijdragen in Capreolus te lezen, die ideeën en bouwstenen aandragen om de Nederlandse methode te verbeteren dan wel te veranderen. Meest recent zijn de bijdragen van Rik Schoon over de logistische bepalingsmethode⁶. Aan belangstelling, enthousiasme en inzet om tot verbetering te komen ontbreekt het niet. Echter door de afwezigheid van professionele biologische kennis is de kwaliteit en samenhang van de voorstellen - helaas - vaak niet voldoende.

Zo is b.v. de toepasbaarheid van het logistische model discutabel. S - vormige populaties komen in de natuur weinig of niet voor. Meestal beginnen ze als de eerste 2 fasen uit de figuur, maar zetten zich dan door als een schommelende lijn. Als er meerdere factoren van invloed zijn waarmee gerekend moet worden, b.v. de aanwezigheid van overlappende generaties worden de populatie ontwikkelingen

beter beschreven door z.g. stochastische modellen. Daar tegenover staat, dat niet uitgesloten mag worden, dat onder bepaalde voorwaarden het logistische model toch kan voldoen. Verwezen wordt dan naar een op zeer grote schaal en strak doorgevoerd wild-beheer (resources management), hetgeen ervoor zorgt dat dan fase 3 uit de figuur niet wordt bereikt.

Waar het hierbij dus allereerst om gaat is of het gebruikte model juist is. De uitgangspunten moeten juist zijn gekozen en het model moet zijn gevalideerd. D.w.z. voor de in gebruik name wordt vooraf vastgelegd wat het model moet doen en vervolgens wordt bepaald of hieraan ook wordt voldaan. Daarna kan het pas routinematig worden toegepast. Zodoende is nog voordat er inhoudelijk op metingen en methoden in het veld wordt ingegaan een - oriënterende, incomplete- vergelijking uitgevoerd met andere onderzoeksmethoden en -modellen. Het resultaat staat in de volgende alinea beschreven.

Het Nederlandse en Duitse model of beter gezegd het huidige beheer in deze landen pretendeert op basis van tellingen de dichtheid en daarmee de levensvatbaarheid van de populatie te kunnen bepalen. De ecologen Klok en de Roos⁷ evenwel, zeggen dat het een misvatting is uit de dichtheid van het aantal individuen de levensvatbaarheid van een populatie vast te kunnen stellen.

In veel sterkere mate, zo stellen zij, wordt het bepaald door het aantal nakomelingen, dat een individu op de wereld zet. Oftewel het gaat om de reproductie (RO) en niet om het aantal individuen. Voor territoriale dieren (o.m. weidevogels) heeft een toename in de RO een minstens 2 x zo groot effect op de overleving van een populatie dan een vergelijkbare toename in het aantal territoria.

Het lijkt dus om de overlevende kalveren te gaan. Deze vaststelling op zich biedt al voldoende aanknopingspunten om de geldigheid van het huidige Nederlandse beheermodel aan een nauwkeuriger onderzoek te onderwerpen.

Wildbiologisch onderzoek uitvoeren is niet eenvoudig, vanwege de vele variabelen die in het veld worden aangetroffen. Des te meer geldt dit voor de toegepaste methoden, waarbij omwille van hanteerbaarheid en inzichtelijkheid met modellen wordt gewerkt. In de reewild modellen worden aannames gedaan, die voor het beheer en de uitvoering ervan tot een praktische werkwijze leiden. Als het correct wordt gedaan zijn deze aannames op grond van algemeen wetenschappelijke, biologische en ecologische kennis gemaakt.

In een eerder commentaar⁸ wees ik er al op, dat de natuurlijke neiging bestaat al snel in modellen te gaan geloven en daardoor overtuigd te worden van de (eigen) correctheid.

Foto: A. v. Ommeren

Daarom nogmaals, modellen moeten worden getest op hun bruikbaarheid en nog veel belangrijker hun juistheid moet worden bewezen. Het huidige Nederlandse (en Duitse) beheermodel lijkt op grond van de publicatie van Klok en de Roos niet aan die basale eis te voldoen. Een conclusie overigens, die geheel los staat van de uitvoeringspraktijk.

Conclusie 3: *Op wetenschappelijke gronden moet worden aannemelijk gemaakt, dat het huidige toegepaste model is gebaseerd op biologische en ecologische grondslagen, als zodanig is getoetst en zich heeft bewezen.*

3. Uitvoeringspraktijk

In de dagelijkse praktijk van de afgelopen - zeg maar - 15 tot 20 jaren lijkt het huidige beleid desondanks goed te werken. De stand en de kwaliteit van het reewild nemen immers nog steeds toe. Vraag is echter wel of dat niet ook het gevolg is van meerdere, andere menselijke ingrepen. Landinrichtingsmaatregelen, zoals inpoldering van het IJsselmeer, bescherming en bouw van natuurgebieden alsmede de EHS zorgden voor verbetering van de levensomstandigheden en mogelijkheden tot kolonisatie.

Deze ontwikkelingen lijken er op te duiden, dat de marges van het beheer ruimer zijn dan aanvankelijk gedacht. Sommigen hebben zich afgevraagd of er dientengevolge niet beter een zeer soepel beleid de voorkeur zou moeten krijgen. Ook als we weten, dat er het nodige mankeert aan het huidige beleid en wel met name daar waar het een benadrukken van tellingen en trofeeën als wel het niet halen van de afschotplanning betreft, moet het antwoord daarop toch ontkennend zijn.

Los van de wettelijke verplichtingen is het belangrijkste argument voor deze afwijzing m.i. gelegen in de constatering, dat het risico op plotselinge, radicale verschuivingen wordt vergroot. De uitvoering van een risicoanalyse zou hier meer inzicht over kunnen verschaffen

Hoe dan wel te handelen? Er waren en zijn mensen, die vonden/vinden dat het anders zou kunnen. In Nederland heeft het geleid

tot 4 alternatieve modellen. Drie van de modellen t.w. Van Haften, Poutsma en Alterra rekenen met vegetatie/voedselaanbod als belangrijke parameter. Voor alle 3 modellen geldt echter zeer waarschijnlijk, dat tenminste de statistische haalbaarheid en betrouwbaarheid moet worden doorgelicht. De vereiste nauwkeurigheid van de gekozen parameters (ter geruststelling: in biologische systemen zijn die ruimer dan elders), de toegestane (on)nauwkeurigheden van de metingen en de geschiktheid van de metingen voor de diersoort zijn aspecten, waarover duidelijkheid moet komen^{9*}.

Het vierde model, plan Smit doet geen metingen aan vegetatie en/of voedselaanbod. Het heeft daardoor het fundamentele probleem niet aan de wettelijke eisen te voldoen. De belangrijkste parameter is het afschot en het wordt derhalve door sommigen zelfs - onterecht- als "shootermodel" betiteld^{**}. Plan Smit plaatst het beheer in een ambitieus tijdsperspectief ('Reewildbeheer

in de 21ste Eeuw') en maakt referenties naar de evolutie van het ree. Mij lijken in dit verband de opmerkingen van Simon Levin, ecooloog aan Princeton Universteit (USA) en winnaar van KNAW-Heineken prijs 2004 belangrijk. Hij stelt namelijk, dat patronen, zoals de dichtheid van soorten en de voedselketen cruciaal zijn voor het voortbestaan van een ecosysteem, maar dat ze niet evolutionair zijn geselecteerd. Ze zijn het gevolg van dingen, die zich op individueel niveau afspelen. Het individu handelt uit egoïsme, ook al lijkt het daar soms totaal niet op^{***}.

Conclusie 4: *De alternatieve modellen moeten aan dezelfde eisen als het huidige worden onderworpen.*

4. Voorstellen

Onder de Flora- en faunawet wet is de jacht op reeën een onderdeel van natuurbeheer geworden. Dat stelt andere eisen aan jagers. Praktische ervaring alleen is niet langer voldoende. Een door wetenschap ingegeven zorgvuldigheid en deskundigheid wordt verlangd. Hierdoor is een afstand geschapen. Een afstand, die echter niet onoverbrugbaar groot is. Want uit onderstaande blijkt, dat er in de wetenschap ook gewerkt wordt met andere benaderingen dan uitsluitend feitelijke gegevens.

Als voorbeeld mag het volgende dienen. Feit is, dat wildbiologische onderzoek aan het botmerg van door wolven gepreedeerde wapiti herten in het Yellowstone park uitwees, dat hun conditie slecht was^{****}. Jagers ontberen de scherpte om op een natuurlijke wijze te kunnen selecteren. De interpretatie hiervan is, dat de vraag gesteld moet worden of natuurlijke selectie wel de te verkiezen methode is voor het beheer van reeën, wetende dat zij in de meeste Europese landen onder niet-natuurlijke omstandigheden leven.

Abstractie niveau	Wetenschap	Jacht als onderdeel van natuurbeheer
Gegevens Gezichtsputen	Feiten Verbeelding	Interpretatie Geloof
Opinies	Intuïtie	Overtuiging

Note van de redactie: De begrippen duurzaam en welzijn komen in velerlei vorm terug in de discussie over het beheer van diersoorten. Zo ook in het stuk van de heer Dorpema in dit nummer van Capreolus. Omdat mensen vaak hun eigen invulling geven aan beide begrippen dreigt er spraakverwarring te ontstaan en worden er vaak valse conclusies getrokken over het beheer van diersoorten. De redactie van Capreolus zal in het volgende nummer terugkomen op de discussie die door bovengenoemde auteur is aangezwengeld in een poging om de termen weer helder te krijgen. Met name het begrip duurzaamheid is immers al flink uitgekristalliseerd en wordt in het hedendaagse ecologisch onderzoek op een redelijk uniforme wijze toegepast.

Foto: J. Hendriks

- * om die reden heeft de Stichting Reeën-onderzoek Nederland, contact gelegd met biostatistici van de Universiteit van Groningen
- ** in zijn eerste opzet claimde het model zelfs, dat het betere trofeeën zou opleveren.
- *** Uit onderzoeken aan b.v. de massale spreuuvluchten is vastgesteld, dat ze allemaal proberen in het midden (= de veiligste plek) te komen.
- **** in het model Poutsma wordt het vetgehalte van het beenmerg na afschot gemeten.

Om de verbeelding van Jaap van Haften en Joop Poutsma, vervat in hun dekking- en voedsel-afhankelijke modellen, op toepasbaarheid te kunnen beoordelen moeten wij als beheerders van reewild erin geloven. Hun intuïtie volgend moeten wij verder via het wetenschappelijke karakter van het werk aan deze modellen de overheid en het

publiek kunnen overtuigen, dat afschot een geëigend middel in onze maatschappij is om de fitness en daarmee het welzijn van reeën te borgen.

Referenties

1. D. Buijtdorp, Capreolus, 14e jaargang, nr 45, p 3, lente 2005
2. C.J. van Delden, Capreolus, 11e jaargang, nr 40, p 4-8, winter 2003
3. Populatiebiologie, Pudoc, Wageningen 1967
4. H.G. Schlegel, Allgemeine Mikrobiologie, Georg Thieme Verlag, Stuttgart, 1969
5. Richard Dawkins, A Devil's Chaplain, Weidenfeld & Nicholson, London, 2003, ISBN 0 297 82973 4
6. R. Schoon, Capreolus, 14e jaargang, nr 45, p 4-9, lente 2005
7. Klok & de Roos, J. of Animal Ecol. 1998
8. J.W. Dorpema Capreolus, 13e jaargang, nr 42/43, p 27, herfst 2004
9. Hans Heesterbeek, Odo Diekman, Hans Metz: De wiskundige kat, de biologische muis en de jacht op inzicht, Epsilon uitgaven, Utrecht, 2004

Foto: M. v.d. Bell

Faunafonds goed voor bijna 15 miljoen

Door Donald Buijtdorp

Da's een boel geld als vergoeding voor schade die is aangebracht door inheemse beschermde diersoorten. Schade aan gewassen, landbouwgronden, bomen, bloembollen en fruitteelt. Bijna 90% van het immense bedrag van 15 miljoen (= inclusief de bijdrage van het ministerie voor de gedoog- en aangewezen foerageergebieden) wordt door het Faunafonds uitgekeerd voor schade aangebracht door ganzen en smienten. Schade aan gewassen door reeën is in absolute zin marginaal. "Ik geloof dat we vorig jaar, precies weet ik het niet, ongeveer vierduizend euro uitgekeerd hebben voor schade van reeën. Meestal betreft het dan schade aan bloembollen. Natuurlijk is dat heel vervelend voor de grondgebruiker. Hij poot geen bollen om ze door de reeën te laten opvreten. Maar het is niet zo dat de grondgebruiker/agrariër geen maatregelen hoeft te nemen ter voorkoming van die schade. Het is dus niet zo dat hij bij schade heel simpel de rekening op de mat van het Faunafonds laat vallen en dan wacht op automatische bijschrijving op zijn bankrekening. Nee, met de invoering van de nieuwe Flora- en faunawet is het een en ander anders geregeld dan vroeger, toen het Faunafonds nog het Jachtfonds was".

"Een boer of fruitteler bijvoorbeeld dient zich terdege te informeren wat hij moet doen om schade door beschermde inheemse diersoorten te voorkomen. Hij kan daarvoor terecht bij het Faunafonds. Het Faunafonds heeft een uiterst overzichtelijk handboek samengesteld over het fenomeen schade. Een praktisch boekwerk dat ook digitaal via het net te downloaden is. Surf naar www.faunafonds.nl".

"Bijna alles wat wij doen gaat op vraag. In die zin zijn wij niet een pro-actieve organisatie. Maar dat neemt niet weg dat er wel degelijk op een pro-actieve manier wordt gewerkt. Wij hebben een landelijk overzicht van schade door bepaalde diersoorten, wij hebben ook een overzicht van de meest werkbare en succesvolle bestrijdingsmethodes om eventuele schade van die dieren te voorkomen. Wat in de ene

provincie wordt gedaan, wordt niet per definitie ook in de andere provincies gedaan. Wij werken daar sturend in en adviseren de maatregelen ter bestrijding landelijk gelijk te trekken. Nog een voorbeeld waarin wij pro-actief werken: bij binnenkomst van ontheffingen die wij moeten toetsen, blijkt dat er aanmerkelijke verschillen bestaan per provincie. Vaak is dat niet praktisch en weinig zinvol. Wij adviseren in zulke gevallen dan ook een eenduidig voorstel naar de 12 provincies". Dit zei de heer Herman Engberink, coördinator schade van het Faunafonds, in een gesprek dat Capreolus onlangs met hem had.

Hoe werkt het Faunafonds?

Het Faunafonds is een zelfstandig bestuursorgaan met een secretariaat van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedsel-kwaliteit. Het heeft een eigen bestuur van negen leden waaronder de voorzitter. Ten minste zes leden zijn afkomstig uit de kringen van de jacht, de landbouw en de natuurbescherming. Ze zijn deskundig op het gebied van beheer van soorten en hebben kennis aangaande bestrijding van schade.

Dan zit er nog een deskundige op dier-ecologisch gebied en één lid uit de kringen van de dierenbescherming in het bestuur. De taken van het Faunafonds bestaan uit:

- Het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten.
- Het in daarvoor in aanmerking komende gevallen verlenen van tegemoetkomingen in geleden schade, aangericht door dieren behorende tot de beschermde inheemse diersoorten.
- Gedeputeerde Staten van de provincies van advies dienen over de uitvoering van taken die hen zijn opgedragen krachtens de Flora- en faunawet.
- De minister van advies dienen bij het ontwerp van algemene maatregel van bestuur en ministeriële regelingen.

Natuurlijk ruimte voor groen

Eelerwoude adviseert en ondersteunt eigenaren, beheerders en bestuurders in het landelijk- en stedelijk gebied bij het ontwikkelen, inrichten en behouden van een duurzame leefomgeving.

Onze ingenieurs en rentmeesters leveren maatwerk en geven groen natuurlijk de ruimte.

Zo leveren wij een bijdrage aan een mooi en leefbaar Nederland.

Eelerwoude
Natuurlijk ruimte voor groen

Mossendamdwarweg 3, 7472 DB Goor Venekaterweg 56, 8431 HH Oosterwolde (FR)
Telefoon: (0547) 26 35 15 Telefoon: (0516) 52 30 62

www.eelerwoude.nl

Maatregelen ter voorkoming van schade is verplicht

"Neem het voorbeeld van schade aan bloembollen door reeën. Een grondgebruiker poot zijn bollen op velden die naast of dicht in de buurt van een bosgebied liggen, een gebied waar sinds jaar en dag reeën leven. Dat weet die grondgebruiker dus. Hij weet ook dat reeën in het voorjaar (hun intensieve voedselopname periode) de ontluikende bollen niet te versmaden vinden. De kans dat de reeën zijn bollen dus door de keel laten glijden is zeer wel aanwezig. Het Faunafonds zegt dat je dus maatregelen moet nemen ter voorkoming van de mogelijke schade. Zet er dus maar een deugdelijk raster omheen, een elektrisch raster of een gaasraster. Doe je dat niet of doe je het niet goed, dan hoef je er niet op te rekenen dat je aanvraag voor een

Foto: S. de Vries

vergoeding wordt gehonoreerd. De maatregelen die worden toegepast ter voorkoming moeten ook controleerbaar zijn. In zekere zin praten we in zulke gevallen dus over een normaal bedrijfsrisico. Je weet wat je kunt verwachten wanneer je naast een door reeën bewoond bos een kapitaal gevoelig gewas gaat telen. "Als je je sleutels in het contactslot van je auto laat zitten en een dief gaat er mee

Foto: J. Huttinga

aan de haal, hoef je ook niet te rekenen op een schade uitbetaling van je verzekering".

Exoten brengen geen schade aan

Misschien is het een beetje verwarrend, maar in de regelgeving staat nu eenmaal dat schade aangebracht moet zijn door inheemse, beschermde diersoorten. Lees je het letterlijk dan staat daar dat bijvoorbeeld een exoot als de nijlgans geen schade aan kan brengen. Dat is natuurlijk niet waar, een nijlgans vreet net zo smakelijk het jonge gras van de veeboer als een overwinterende brandgans. Maar als grondgebruiker heb je bij de exoten veel meer mogelijkheden om schade te voorkomen. De nijlgans is niet beschermd en niet inheems. Het hele jaar door, van een halfuur voor en na zonsopgang mag hij met het geweer bejaagd worden mits er een provinciale ontheffing is. Eieren schudden, knalapparaten, vogelverschrikkers, vlaggen, ratels noem maar op. Het mag gebruikt worden om die plaaggeesten te verstoren, verjagen of te bejagen. Het faunafonds keert schade, door deze dieren aangericht, dan ook niet uit.

"Voor overwinterende ganzen ligt het geheel anders. Hun schade wordt wel vergoed door

het faunafonds. Zoals gezegd gaat bijna 90% van uitbetalingen van het Faunafonds naar grondgebruikers die schade hebben van de overwinterende ganzen. Er wordt niet zomaar uitgekeerd. De grondgebruiker dient allereerst wel degelijk maatregelen te nemen om schade te voorkomen. Ze zullen vlaggen moeten plaatsen, een vogelverschrikker neerzetten of een knalapparaat gebruiken om de beesten te verjagen. Aanmerkelijke landbouwgebieden hebben nog de mogelijkheid van bejaging, afhankelijk van een provinciale vrijstelling. Je moet iets doen. Bejagen helpt, maar is niet afdoende. De grondgebruiker moet nog minstens twee andere middelen inzetten om de dieren te verjagen. Doe je niets of doe je te weinig dan hoef je ook niet te rekenen op een vergoeding voor de schade van het Faunafonds.

Ook voor schade veroorzaakt door wilde zwijnen (in de nulgebieden) worden geen vergoedingen gegeven, hoewel dat toch beschermde en inheemse dieren zijn. En wel om het simpele feit dat de schade volledig is te voorkomen door het aanbrengen van rasters. Je bent nu eenmaal verplicht maatregelen te nemen. Grofwild wordt beheerd. De stand wordt gereguleerd door afschot.

Alles wat buiten het ingerasterde- of aangewezen leefgebied komt is 'vogelvrij'. De dieren lopen dan in de zogenaamde nulgebieden. De jachthouders moeten er dan maar voor zorgen dat de dieren geschoten worden. Toestemming dient via de WBE te worden aangevraagd. Het Faunafonds werkt op de achtergrond ook mee en heeft al actief meegewerkt door de minister te adviseren extra middelen te verstrekken om het mogelijk te maken de nulstand de waarborgen in gebieden waar de bestaande en toegestane methode aanzit/lokvoer onvoldoende resultaat oplevert. Vandaar dat het Faunafonds heeft geadviseerd in nulgebieden zoals de grensstreek met Duitsland in Drente en Overijssel en de nulgebieden rond de Meinweg bij Roermond de 1 op 1 drukjachtmethode weer toe te passen.

Een boer die schade ondervindt van wilde zwijnen heeft veel meer mogelijkheden ter beschikking om die schade te voorkomen dan een boer die zijn grasland dag na dag door de duizenden overwinterende ganzen naar de knoppen ziet gaan. Het beleid is nu dan ook, dat wanneer schade voorspelbaar is en met redelijke maatregelen is te voorkomen, schade een normaal bedrijfsrisico is en de schade dus voor eigen rekening is. Is daarentegen schade niet te voorkomen, ook al pas je alle middelen toe die je ter beschikking staan, zoals bij ganzen, dan zal het Faunafonds de schade absoluut vergoeden.

Hoe gaat dat in zijn werk

De particuliere grondgebruiker doet de aanvraag voor een schadevergoeding rechtstreeks bij www.faunafonds.nl of via www.hetInvloket.nl. De schadevergoedingsaanvraag moet binnen 7 dagen na de schade-signalering binnen zijn. Het Faunafonds heeft nu drie buitendienst medewerkers, straks vier. Die kunnen eventueel de situatie snel beoordelen, bijvoorbeeld door vast te stellen dat een bepaalde diersoort de schade heeft veroorzaakt. De schade taxatie gebeurt door één van de vier externe schade taxatiebureau's. Het Faunafonds krijgt het schaderapport en

Foto: J. Hendriks

dat wordt intern direct beoordeeld. Bij goedkeuring van de vergoedingsaanvraag en toewijzing door het bestuur staat het schadebedrag binnen zes weken op de rekening van de grondgebruiker. Bij sommige gewassen laat de schade zich pas na een tweetal maanden effectief beoordelen. Bij grasland is dat bijvoorbeeld aan de orde. Is een grondgebruiker het niet eens met de beoordeling van het Faunafonds dan kan hij in beroep gaan. De schadeaanvraag wordt dan nogmaals ingediend, aanvullende informatie mag worden verstrekt en er vindt een hoorzitting plaats. Is iemand het dan nog niets eens dan biedt de bestuursrechter uitkomst. Als dat dan nog niet lukt, is er als hoogste ressort de Raad van State. Gelukkig gebeurt dat weinig, we hebben weinig klachten en dus ook weinig bezwaarschriften. Kennelijk doen we ons werk helder en duidelijk: dus goed.

Wie financiert het allemaal

"Het grootste gedeelte van het geld dat wij uitkeren aan schade en het geld dat uitgekeerd wordt aan terreineigenaren en particuliere bezitters van de aangewezen fourageergebieden komt van het ministerie. Van alle andere belangenorganisaties die ook in het bestuur zijn vertegenwoordigd betalen alleen de jagers mee. Elk jaar wordt een fors gedeelte van de kosten voor de jachtakte doorgesluisd naar het Faunafonds. Vreemd eigenlijk dat de verenigde bollenkwekers, de landbouw, de natuurbeschermingsorganisaties, grote terreinbeherende organisaties en dierenbeschermingsinstellingen geen sous bijdragen aan het faunafonds. Het zou wel

terecht zijn, allemaal hebben ze er een belang bij de schade die beschermde inheemse dieren van hun terreinen en gebieden toebrengen aan derden op een prettige manier en naar tevredenheid te regelen. Tegen een boer kunnen we zeggen, je krijgt niets als je niets ter voorkoming van de schade hebt gedaan. Gek genoeg werkt dat bij grote terreinbeherende organisaties maar moeizaam. Iedereen moet in dit speelveld zijn verantwoordelijkheid nemen. Je handen van de dieren aftrekken en dus van de schade die zij toebrengen, is maatschappelijk gezien niet te accepteren".

"Het probleem van schade aan gewassen door inheemse beschermde diersoorten, maar ook door de niet inheemse en niet beschermde soorten wordt groter en groter. Elk jaar stijgt het aantal overwinterende ganzen en smienten. De problemen met de overzomerende ganzen en de gedomesticeerde ganzen zijn bijna niet meer in de hand te houden. De nijlgans en de Canadese gans worden een plaag. Grofwild wil men beheren op een meer natuurlijke wijze in een meer natuurlijk leefgebied. Dat impliceert dat de leefgebieden voor die dieren groter dienen te worden en dat betekent dan ook dat we met de schade die die dieren aanbrengen moeten leren leven. Prima, maar de hamvraag blijft wie gaat dat betalen. Maatregelen treffen om schade te voorkomen is prioriteit één. Verjagen en bejagen helpt daarbij. Om schade door reeën te voorkomen zou ik daar nog aan toe willen voegen: haal je afschot".

Foto: J. Hendriks

Aan het einde van...

Aan het einde van het jaar wordt er altijd teruggeblikt op het oude jaar...

Waarom blikken we eigenlijk terug op het oude jaar?

Om vooral te laten zien welke zaken we goed hebben gedaan.
Om ons nog eens te ergeren aan de zaken die fout zijn gegaan.
Om te laten zien wat we hadden moeten doen maar niet hebben gedaan.

Gebruikelijk is dat de voorzitter in het nummer voor Kerst een woord tot u richt. Helaas werden wij het afgelopen jaar tijdens de ALV in Vorden geconfronteerd met het feit dat Wout Neutel om privé redenen zijn functie moest neerleggen. Verder werd het bestuur halverwege het jaar geconfronteerd met het aftreden van het DB-lid Jan Meesters om hem moverende redenen. Daar sta je dan als bestuur. Dachten we er juist over om het DB uit te breiden, zit je ineens met twee vacatures! Gelukkig bleek het Landelijk Bestuurslid van de regio Overijssel-Flevoland, Hilco Robaard, bereid om op interim basis de functie van voorzitter te willen vervullen. Terwijl ik dit stuk schrijf

kan ik verheugd mededelen dat wij er in geslaagd zijn om zowel een kandidaat voor het voorzitterschap te vinden als een nieuw DB-bestuurslid. Op de ALV van 2006, welke zal worden gehouden op 22 april, kunt u met beiden kennismaken.

In Capreolus heeft u kunnen lezen dat Gerrit Jan Spek na vele jaren het hoofdredacteurschap heeft neergelegd en dat hij is opgevolgd door Donald Buijtenorp. Ook heeft u op de achterzijde van Capreolus nog steeds de advertentie van de VW Touareg, van Pon's Automobielenhandel, aangetroffen. De directie van Pon's Automobielenhandel was weer bereid om

Illustratie: Marie Louise Velthuyzen

Capreolus voor drie jaar te sponsoren met een optie voor nog eens drie jaar. Namens de Vereniging Het Reewild bedankt!

In Capreolus nr. 44 heeft u onder de kop 'Van de voorzitter' kunnen lezen dat de vereniging goede voornemens had. Zijn deze allemaal gerealiseerd? Nee, helaas niet. Aan het slot van zijn stuk schrijft Wout Neutel: *"uitdagingen genoeg om als vrijwilligers gezamenlijk de schouders onder te zetten"*. Zoals bij veel verenigingen komt het 'werk' toch vaak neer op een kleine ploeg mensen. Het bestuur, gehavend door het bedanken van twee van haar leden, heeft dit in het afgelopen jaar aan den lijve ondervonden.

... en vooruit gezien op het nieuwe jaar.

Waarom zien wij eigenlijk vooruit op het nieuwe jaar?

Om te laten zien dat we de zaken die we in het afgelopen jaar goed hebben gedaan, ook in het komende jaar weer goed gaan doen.
Om te laten zien dat we de zaken die in het afgelopen jaar fout zijn gegaan, gaan verbeteren.
Om te laten zien dat we in het komende jaar gaan doen wat we in het afgelopen jaar hadden moeten doen.

U weet ongetwijfeld hoe de weg naar de hel is geplaveid. Met goede voornemens! Weet u ook hoe de weg naar Vorden er uitziet? Kom in groten getale op 22 april naar de Algemene Ledenvergadering en spreek daar uw goede voornemens, wensen en eisen uit.

In juli 2005 heeft het Landelijk Bestuur besloten een commissie onder leiding van Guus Rutten in het leven te roepen die tot doel heeft de in 2004 gestarte discussie over de verschillende beheermethodieken te vertalen in een advies *'Reeënbeheer in Nederland'*. De commissie, verder bestaande uit Jaap Riezebos en Gerrit Jan Spek, zal in 2006 haar advies uitbrengen. Verder zal hopelijk de opleiding 'uitvoering reeënbeheer' tot afronding kunnen komen.

Jaarlijks vinden overal in den lande reewildtellingen plaats op grond waarvan o.a. de afschotcijfers worden bepaald. Wat zou het geweldig zijn als alle cijfers binnen zijn en dan blijkt dat wij aan onze [beheer]verplichting hebben voldaan.

Met weer een volledig bestuur kunnen we onze schouders zetten onder het vele werk dat wacht. Ik reken er ook op dat als er een beroep op de leden wordt gedaan, zij het bestuur terzijde willen staan.

Vanaf deze plaats wil ik u en de uwen een gezond en voorspoedig 2006 toewensen.

Jaap van de Waardt
Secretaris

Eén stormpje en je theoretische draagkracht is naar de knoppen

Door Donald Buijtenorp

Foto: J. Hendriks

Het is op een vrijdag dat ik helemaal naar Zuid-Limburg rijd. Verder weg in Nederland kan bijna niet. Want waar ik heb afgesproken met Hubert van Loo, een uitspanning even voorbij Epen, ligt hemelsbreed een paar akkers ver van de Belgische grens. En nog een aantal akkers verder, wat meer naar het oosten, ligt de Duitse grens. Het doel van de verre reis is een gesprek over reeënbeheer in de praktijk, in zijn veld.

Hubert van Loo

Na een aantal uren praten met Hubert over reeën en het beheer van reeën moet ik zeggen dat hij enorm veel verstand heeft van die dieren, in theorie en in de praktijk. Hij is van alle markten thuis. Bevlogen en met rap uitgesproken zinsneden vertelt hij op aangename wijze hoe het er in zijn gebied aan toe gaat. In de regio geeft hij lezingen over reeën. Hij prepareert schedels en embryo's, hij maakt beheerplannen, stuurt en coördineert de jaarlijkse tellingen, adviseert en controleert. Dat is een hele lijst van activiteiten. Het reeënbeheer in dit gedeelte van Zuid-limburg is geen lokale aangelegenheid. Nee, zeker niet. Het beheer werkt daar grensoverschrijdend. Hubert is de initiatiefnemer van de Euregionale reewildbespreking, zeg maar een overlegforum van de Nederlandse WBE, de Duitse Hegerei Gesellschaft en de Belgische jachtorganisatie die zich bezighoudt met het beheer van reeën. De initiatieven die zijn genomen, het werk dat is verzet, de kennis die wordt uitgedragen, geeft de WBE een professionele status. "Natuurlijk is een WBE in principe een uitvoerend orgaan, maar wij zijn ook een adviserend orgaan. En ons advies is over het algemeen bindend. Wat wij roepen naar de provincie, de FBE en alle andere belanghebbende en geïnteresseerde partijen wordt overgenomen".

Beproefde systemen hebben ons gebracht waar we nu zijn

"Het lijkt wel of we moeten veranderen. Het afgelopen jaar verschijnt het ene na het andere beheermodel. In elk nummer van Capreolus staat wel een uitgebreid artikel. Ik zie door de bomen het bos niet meer. Houden we wel rekening met elkaar, luisteren we wel naar elkaar, weet de ene regio wat de andere regio doet? Is er dus

wel een eenheid, een samenhang? Ik krijg die indruk niet. Bij mij roept het de vraag op, wat doen we nu met al die verschillende modellen? Zijn er niet een aantal wijze heren, heren die er echt verstand van hebben, die er samen wat van gaan brouwen. Prachtig al die modellen van achter het bureau, maar in de praktijk ziet het er toch een beetje anders uit. Ik lees een plan, bestudeer een model, en het beest doet niet wat er in het plan staat. Heb ik wel een

Foto: J. Huttinga

Foto: J. Huttinga

probleem! Bestaat er eigenlijk wel één zaligmakend model? Ik denk het niet".

"Wat wij doen is in goed vaderschap omgaan met de reeën. Daar zijn we 29 jaar geleden mee begonnen. Inventariseren, tellen volgens een vaste methode (2 avonden en 1 ochtend), een databank inrichten en de beheerders dwingen binnen 12 uur de afschotgegevens in te leveren. En dan gaat het niet om het gegeven 'ik heb een bok geschoten met een knoert van een gewei'. Nee, natuurlijk niet. Wat we willen weten is de leeftijd van het beest, het tijdstip van afschot, datum en plaats, gewicht, kenmerken van ziektes en/of andere afwijkingen en vooral niet te vergeten: het weerbeeld. Daar kunnen we wat mee. Nu na bijna 30 jaar halen we interessante statistische gegevens uit onze eigen databank. Veel vroegere onzekerheden laten zich nu voorspellen. Kan de leeftijd van het dier niet goed geschat worden, dan leveren ze maar de kaak in, dan doen wij de leeftijdsbepaling. De gegevens krijgen we echt altijd op tijd. Een beetje dwang hebben we er wel op gezet. Geen gegevens geen toestemming tot afschot, dat werkt".

Beheermodellen

"Vanaf het begin zijn wij met het model Van Haaften aan de slag gegaan. Ons gebied leent zich voor zijn model. Kleinschalig landschap, akkerland en veel bosrand, geen ruilverkavelingsproblemen. Ik werk er graag mee; het werkt bij ons. Ook uit andere modellen gebruik ik delen, uit het model Achterhoek bijvoorbeeld, een kortstondig probleem is daarmee goed te tackelen. Ik zit dus niet te wachten op andere modellen. Niet op die van Poutsma en niet op die van nieuwkomer Smit. Het model van Rik Schoon vind ik wel

interessant, gewoon een prettig rekenmodel. Ik gebruik het als controlemiddel. Onze 29 jaar gegevensregistratie laat zich middels zijn model goed testen of je het goed hebt gedaan. En dat hebben we. Het klopt wat we doen. Onze voorjaarsstand is 130 stuks (K) op een leefgebied voor de reeën van ongeveer 900 ha. Goed gezonde beesten. De jaarlingen hebben een gemiddeld gewicht van 14 kilo en de volwassen dieren schommelen tussen de 17 en 20 kilo".

Biotoop en draagkracht

Het ree is een fantastisch dier, een cultuurvolger, onberekenbaar en voorspelbaar tegelijk. Je raakt nooit uitgekeken op het dier en ook nooit uitgeleerd. "Iedere jager zou net als ik moeten doen. Elke observatie spiegelen aan wat je weet, leest en studeert. Je hebt

een biotoop, zomaar gekregen. Kies voor een inventarisatiemethode die bij je past, al is het een samenraapsel van alle bekende en onbekende modellen. Bereken de ecologische draagkracht en bepaal de maatschappelijke draagkracht, de cijfers kloppen meestal wel. De biotoop is dynamisch, je draagkracht is dus ook dynamisch en die moet je volgen. Zie wat de praktijk je brengt en pas daarop je beheer aan, want één stormpje en je theoretische draagkracht is naar de knoppen".

"Als de hond in de dekking gaat, vallen de duiven in de pan"

"Een Limburgse uitdrukking, maar hij geeft goed weer dat recreatiedruk, en daar laat ik loslopende honden onder vallen, een lastige en storende factor is waar het beheer van

reeën aangaat. Limburg is niet anders dan de rest van Nederland. We hebben hier een fantastisch mooi en aantrekkelijk kleinschalig landschap, mooi glooiend. Ideaal voor reeën. Wij hebben een uitstekend biotoop: akkertje, bosje, etc. Met het voedselaanbod en de dekking is het allemaal prima in orde. Maar deze omgeving heeft een sterk recreatieve functie. De recreatie is economisch gezien het kloppend hart van Zuid-Limburg, het is een heel belangrijke pijler waar vele gezinnen van moeten leven. De recreatiedruk is dus hoog, erg hoog, en dat heeft zijn invloed op de reeën. Je merkt dat ze steeds waakzamer worden, schichtig. Een loslopende hond in de buurt, een mountainbiker, trimmers op afstand en duizenden wandelaars maken de dieren gewoon angstig. Echte, langdurige rust ontbreekt".

Euregionale reewildbespreking

Reeën kennen geen grenzen. De jonge blaadjes en de kruidige gewassen zijn in België en Duitsland net zo lekker als in Nederland. Weet dat ree veel dat er midden door het bos een grens loopt. Zonder het in de gaten te hebben wisselt het dier meerdere keren per dag er overheen. Het ree dus wel, de jager niet. Nee, die moet in zijn eigen land blijven. De Duitser heeft een andere kijk op het beheer van reeën, anders dan de onze en zeker anders dan de Belgen. "Ik vond, en met mij de FBE, dat overleg met de burens in de andere landen een goede zaak zou zijn. Met je burens in Nederland, de aangrenzende WBE's, praat je toch ook. We praten over onze verschillende jachtwetten, jachttijden en hoe wij die op informele wijze op elkaar

kunnen afstemmen. We praten hoe we rekening met elkaar kunnen en willen houden. Eén vorm van beheer met de andere landen zou fantastisch zijn, maar dat is niet realistisch. Je praat, je informeert en motiveert elkaar op een open en constructieve manier. Door het overleg leren we van elkaar, we leren andere inzichten over het beheer van reeën. We leren steeds meer van die dieren. We tonen elkaar de geweien van de geschoten dieren, zo weet je wat je buurman doet. Niet om te beoordelen of dat nu een goed afschot is geweest. Ik heb het al eerder gezegd, onze buurlanden beheren de reeën anders dan wij het doen. De Duitser hanteert eerder, 'Zahl für Wahl' dan 'Wahl für Zahl'. Ik ben nog van het type om een jaarling zes-ender te laten lopen en op zoek te gaan naar de zwakkere types. Dat is een beperking die ik mijzelf opleg. Veel van mijn collega's doen hetzelfde. Maar ik geef toe dat het per saldo altijd gaat om de aantallen".

Betaald worden

"Per jaar geven wij 40 loodjes uit voor bokken en geiten. We dringen erop aan dat de individuele jachtveldhouders hun toegewezen afschot halen. 85 tot 90 % wordt elk jaar wel gehaald. Gezien het landelijke beeld van gerealiseerd afschot doen wij het hier dus niet slecht, uitstekend zelfs. De jagers zijn erg betrokken bij hun veld, bij de natuur. Ze hebben goede terreinkennis, veel kennis van de diersoort en ze maken steeds weer een biotoopwaardering. Ze zien en registreren en doen wat nodig is. Ze voorkomen valwild door het kopen en plaatsen van wildspiegels. Mensen met kennis en vaardigheden die waardering van de omgeving zouden moeten krijgen, je zou ze eigenlijk moeten betalen voor het goede werk dat

ze verzetten. Geld krijgen we niet, wel een goede verstandhouding met de lokale en regionale overheden. Ik zou wensen dat de wetgever in Nederland meer verantwoordelijkheid neerlegt bij de WBE's. De wetgever maakt veel te weinig gebruik van de ervaring en kennis van al die jagers/faunabeheerders. Ik zou ook wensen dat er ietsje meer visie in het FF-plan zat, het is allemaal te politiek: electoraal korte termijnwerk.

Ik zou ook willen dat de regelgeving makkelijker ging, efficiënter. Een jager moet nu bij zich hebben: zijn jachtakte, een verzekeringsbewijs, ontheffing provincie, het doorschrijf formulier plus de WBE toestemming tot ontheffingsgebruik. En dan nog zijn pachtovereenkomst en eventuele andere ontheffingen in het kader van schadebestrijding.

Wordt hij een keertje aangehouden dan vraagt de politie alleen naar de jachtakte. Dus waar heb je al die andere papieren dan voor nodig? Zinloze bureaucratie. De nieuwe FF-wet werkt die bureaucratie alleen maar in de hand. Beheer je op die gronden dan richt je veel te gronde".

Foto: J. W. de Lange

De waarde van leeftijdsbepaling en onderverdeling van het afschot in leeftijds categorieën?

Door G.J. Spek

In nummer 29 van 'Beitrag zur JAGD & WILD forschung' staat een interessant artikel van Friedrich Reimoser over de nauwkeurigheid van de leeftijdsbepaling aan de hand van de gebitsslijtage. Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van kaken van reeën (geiten en bokken) die als kalf waren gemarkeerd. Dus van reeën waarvan de leeftijd exact bekend is. Kaken van kalveren zijn buiten beschouwing gelaten. Daarnaast geeft hij een aantal ervaringen weer over de toepassing van een vereenvoudigde classificatie en het niet hoeven tonen van de kaken van de geschoten reeën. Voor degene die het hele artikel – in het Duits – willen hebben kunnen dit bestellen bij de redactie.

In dit artikel is alleen gebruik gemaakt van de discussie en de conclusies.

Monitoring

Leeftijdsbepaling van geschoten reeën wordt gebruikt als basis voor de monitoring van de populatieopbouw. Het wordt gebruikt voor de afschotplanning en voor de bepaling of er sprake is van een juist afschot. Door velen wordt aan de leeftijdsbepaling door middel van gebitsslijtage een hoge belangrijkheid toegekend. Daarentegen waarschuwde Stubbe in 1987 al over de onnauwkeurigheid van deze methode. Om deze te verbeteren stelde hij voor ook andere parameters bij de beoordeling te betrekken, zoals: lengte neustussenschot en de hoogte van de kiezen. Ook hij heeft ooit een proef gedaan met reeën kaken met een bekende leeftijd. Hij schakelde voor zijn onderzoek 117 jagers in, die moesten individueel alle kaken van de geschoten dieren beoordelen. De uitkomsten waren nog slechter dan in het onderzoek van Reimoser. Van de ingeschakelde jagers scoorden 61% juist bij de jaarlingen en 13% bij de vijfjarige bokken. Als oorzaken voor de verschillende uitkomsten wordt genoemd:

- Minder geoefende testpersonen
- Een gering aantal kaken
- Eenjarige werden in de studie van Reimoser niet ingedeeld in de kalveren categorie omdat er was gemeld dat er geen kaken van kalveren bij zaten.

Omdat de leeftijdsbepaling aan de hand van de kiezenslijtage sterk kan afwijken van de daadwerkelijke leeftijd kan het niet worden gebruikt om jagers hierop te veroordelen en te bestraffen met een rode punt. Wel geeft het een realistisch beeld van de leeftijds-

structuur van een reeënpopulatie, tenminste als de bepaling uitgevoerd wordt door ervaren personen. Het afschot van diverse seizoenen wordt naar leeftijd ingedeeld en uitgedrukt in een percentage van het totaal. Als je start met bijvoorbeeld 100 reeën kun je precies zien met hoeveel de stand per jaar afneemt. Deze grafiek geeft hiermee ook een beeld van de leeftijdsstructuur.

Geen kaken op de trofeeënshows in Oostenrijk

Aan de hand van de conclusies dat met de beoordeling van de onderkaak geen onderscheid gemaakt kan worden tussen een 4 jarige of een 5 jarige reebok en bij de afschottoewijzing ook geiten niet naar leeftijdscategorieën worden onderverdeeld, is er in delen van Oostenrijk circa 10 jaar geleden besloten tot een onderverdeling in twee leeftijdsklassen: jaarlingen en 2 jaar en oudere bokken. Dit in plaats van de oude onderverdeling in drie categorieën: jaarlingen, 2 tot en met 4 jaar en 5 jaar en ouder. Kaken hoeven niet meer getoond te worden.

Hiermee zijn de volgende ervaringen opgedaan:

- De meeste jagers hanteren de nieuwe indeling in plaats van de oude
- De beoordeling van het afschot verloopt sneller
- Geen rode punten meer
- Betere deelname om gerealiseerde afschot te tonen

Foto: J. Huttinga

- Geen inzicht in leeftijdsstructuur en eventuele verandering hierin
- Een gering afschot van oude bokken, lage gemiddelde leeftijd omdat een beperkt afschot in de categorie van 2 tot en met 4 jaar niet meer aan de orde is.
- In het begin van de omschakeling werden er verhoudingsgewijs veel oude bokken geschoten, die er uit zagen als 2 tot 4 jarigen!
- De kunde van jagers om de leeftijd juist aan te spreken, dit met uitzondering van jaarlingen, is minder geworden door een gebrek aan oefening en de verminderde eigencontrole aan de hand van de kaak-slijtage.
- Wanneer permanent jonge bokken met de grootste geweien worden geschoten is een genetische verandering te verwachten naar een populatie met een afnemende gemiddelde gewei grootte. Dit is bij andere hertachtigen aangetoond. Of bij reeën hetzelfde verwacht mag worden is niet geheel duidelijk. De inschatting is dat reeën als soort hier minder vatbaar voor zijn omdat bij het ree het genotype door het fenotype wordt overheerst. De grootte van het gewei wordt voornamelijk bepaald door de leefomstandigheden en slechts voor een deel genetisch.

DE WINTERCOLLECTIE IS NU BIJ ONS BINNEN!

- FRALL RAVEN
- AIGLE
- Lahsen
- MEINDL
- Seeland
- Chamois
- ZEISS
- FALKE
- Barbour
- SWAROVSKI
- BALENO
- dubarry
- PLANTER

HEMKER & BEKKING

dé winkel voor dé buitenmens

Hemker & Bekking is dé winkel voor dé buitenmens die op zoek is naar een uitgebreide collectie kleding, schoenen en accessoires.

- Grote sortering wind- en waterdichte (outdoor-) kleding van o.a. **FJÄLLRÄVEN** en **DEERHUNTER**
- Heel veel wandelschoenen en bergschoenen voor hem en haar van o.a. **MEINDL** en **HANWAG**
- Rubberen en lederen laarzen, al dan niet gevoerd met neopreen, van o.a. **AIGLE**, **LE CHAMEAU** en **DUBARRY**
- Optiek: verrekijkers en telescopen in vele uitvoeringen van o.a. **ZEISS**, **LEICA** en **SWAROVSKI**
- Diverse hoogzitten, aanzitzakken / -overalls, en thermokleding
- Zeer grote sortering DVD's over o.a. de reebokkenjacht
- Talloze andere uitstekende producten en merken

1-410900005

Nijverheidsstraat 5 7391 ZT TWELLO T. 0571 276552
 Tuinderij 15-a 2451 GG LEIMUIDEN T. 0172 506593
 Brouwersstraat 25-a 5741 CL BEEK EN DONK T. 0492 553460
 De Schelp 17 9351 NV LEEK T. 0594 514291
 INTERNET: www.hemker-bekking.nl / info@hemker-bekking.nl
 OPENING: di. 1/m vr. 10.00-18.00 en za. 10.00-17.00. Gratis parkeren.

Foto: J. Hens

De ervaringen met de twee-classes indeling en het stoppen met de leeftijdsbepaling laat een aantal positieve zaken zien, maar heeft ook risico's in zich. Nut en noodzaak van de

leeftijdsbepaling aan de hand van gebitsslijtage zal zowel biologisch als jachttechnisch op zijn relevantie moeten worden beoordeeld. Het reeënbeheerplan zal hier inzicht in moeten geven.

Leeftijd bepaling is het moeilijkste wat er is

Zevenenzeventig Oostenrijkse jagers met een jarenlange ervaring in de leeftijdschatting van reeën werden losgelaten op in totaal 126 onderkaken. Deze onderkaken waren van reeën –allen als kalf gemarkeerd– met een leeftijd variërend van 1 tot en met 8 jaar. In totaal werden er 5658 leeftijdsbepaling uitgevoerd. De leeftijd werd bij 79% van de jaarlingen, 48% van de 2 jarigen, 32% bij de driejarigen, 34% van de vierjarigen, 29% van de vijfjarigen en 28% bij de zesjarigen juist bepaald. Wanneer de tolerantiegrens met 1 jaar werd verhoogd dan verbeterde de score tot 97% jaarlingen, 87% tweejarigen, 76% driejarigen, 75% vierjarigen, 68% vijfjarigen en 67% bij zesjarige reeën.

Drie leeftijdsklassen wellicht beter

Het onderscheid tussen jaarlingen en oudere reeën is aan de hand van gebitsslijtage redelijk goed mogelijk. Het onderscheid tussen vier en vijfjarige bokken is niet betrouwbaar. Een onderverdeling in drie leeftijdsklassen (jong, midden en oud) is voor een praktisch gerichte monitoring voldoende nauwkeurig. Dit onder voorwaarde dat de kaken vergeleken kunnen worden met de slijtage beelden van reeën waarvan de leeftijd bekend is.

Conclusie

Wanneer we bovengenoemde ervaringen beoordelen dan kunnen we voor de beheerpraktijk in Nederland een paar relevante conclusies trekken.

Jagers moet je niet met een onuitvoerbaar opdracht het bos in sturen. Dit zorgt er alleen maar voor dat het gewenste afschot niet wordt gerealiseerd. Geef zoveel reeën voor afschot vrij als bepaald is in het reeënbeheerplan. Laat het afschot een afspiegeling zijn van de aanwezige populatiesamenstelling. Dit betekent veel kalveren (geslacht onbelangrijk) en eenjarige, en een deel volwassen reeën. Specificeer de afschottoewijzing in bokken en geiten (geit, smalree en kalveren). Laat de rest over aan de jachthouder. Om een vinger aan de pols te houden over hoe wordt ingegrepen, zijn leeftijden van de geschoten reeën relevant. Hoe deze op een zo betrouwbare manier kunnen worden vergaard is een technische uitwerking waar we in een volgende nummer op terugkomen (een vergelijking van een aantal verschillende methoden).

Een duidelijke conclusie is ook dat de beoordeling van juist of onjuist afschot niet aan de hand van gebitsslijtage gemaakt kan worden. Hier waren we in Nederland al eerder achter vanwege het afschaffen van het rode punten systeem. Waar het uiteindelijk omgaat is of de doelstellingen zoals geformuleerd in de Faunabeheerplannen worden gerealiseerd.

Grofwildbeheerdag 2006 op het Aardhuis wordt symposium 'De Poorten Gelderland'

In tegenstelling tot gebruikelijk zal er in 2006 geen Grofwildbeheertentoonstelling 'oude' stijl worden gehouden. Er is gekozen voor een nieuwe opzet en wel een symposium op zaterdagochtend 18 maart met als titel: De Poorten Gelderland. Het ligt in de bedoeling een forum samen te stellen uit de planmakers, landbouworganisaties en grofwilddeskundigen (roodwild). Het forum zal staan onder voorzitterschap van Mr. G.J. de Graaf, burgemeester van de gemeente Apeldoorn. Zaterdagmiddag bestaat er voor hen die het symposium niet willen of kunnen bijwonen

de mogelijkheid om gezellig 'bij te praten' en een selectie van het beheer van het afgelopen seizoen te aanschouwen. Verder ligt het in het voornemen van de organisatoren de aanwezigen de mogelijkheid te bieden deel te nemen aan een barbecue (uiteraard tegen betaling).

Op donderdag 16 maart zal de keuring van het afschot van het afgelopen seizoen plaatsvinden. Er bestaat de mogelijkheid deze keuring bij te wonen. De WBE's zullen hierover nader worden geïnformeerd. Bovenstaand bericht moet worden gezien als een vooraankondiging daar op dit moment

nog niet alle gegevens voor deze dag bekend zijn. Verder zal weer een grote verloting worden gehouden.

Heeft u belangstelling voor het symposium en/of de barbecue of wilt u een leuke prijs voor de verloting ter beschikking stellen dan kunt u dit kenbaar maken via info@reewild.nl of via Secretariaat Vereniging Het Reewild, Antwoordnummer 2002, 3925 ZX Scherpenzeel. Zodra de juiste gegevens bekend zijn zal dit worden bekend gemaakt via onze website www.reewild.nl

Schieten op grote afstand

Door Donald Buijtdorp

Onder jagers wordt er veel over gesproken. "Joh, ik heb dat ree op dik 150 meter geschoten." "Nou, ik was in Schotland en daar schieten ze gemiddeld op meer dan 200 meter, op de gemzenjacht in Oostenrijk is het nog erger, daar presteren ze het om op 350 meter zo'n dier te schieten".

Ver schieten is niet een prestatie om over op te scheppen. Op grote afstanden schieten is een kunde en die moet je beheersen en je moet er de spullen voor bij je hebben. Zonder goed materiaal kun je op heel grote afstanden schieten gewoon vergeten. Niet doen, niet eens aan denken. De kans dat je een dier ziek schiet is levensgroot.

Het Nationale Jachtschietcentrum Berkenhorst organiseerde vroeger op de Harskamp een wedstrijd over afstanden van ca. 100, 200 en 300 meter. De deelnemers aan deze wedstrijd, veelal ervaren grofwildjagers (ook in het buitenland) vielen genadeloos door de mand. De verhalen, van dat ree schoot ik wel op 200 meter, moeten haast wel tot het land der fabelen worden gerekend. Als je weet wat je doet, je materiaal in orde is, je een beetje rekenwerk hebt verricht, de ballistiek van je patroon je bekend is, dan is het absoluut mogelijk om op grote afstand een dier dodelijk te treffen. Weet je dat niet, begin er dan niet aan. Dan is 100 meter ver zat.

Ballistiek en inschieten van je geweer.

Op bijna elke verpakking van kogelpatronen staat een tabel afgedrukt met de meest elementaire ballistische gegevens. Bijvoorbeeld, een geweer van het kaliber .308 ingeschoten op precies 100 meter met een 180 grain Norma Vulcan geeft op 50 meter een hoogschot van 3 cm, op 150 meter een laagschot van 5,3 cm, op 200 meter een laagschot van 16,2 cm en op 300 meter zelfs een van – 58,6 cm (dit zijn ca. getallen). Je geweer inschieten op 100 meter en dan jezelf wagen

aan verre schoten is vragen om moeilijkheden en is vragen om onweidelijke schoten. Want waar moet je nu aanhouden? Ergens een metertje boven z'n ruglijn? Wat is de precieze afstand, hoe ver staat het beest van je vandaan? Allemaal dingen die je niet weet.

Het eerste wat je moet doen is je geweer inschieten op een afstand van ca. 200 meter. Je kunt dat gewoon doen op een 100 meter baan, op Berkenhorst bijvoorbeeld. Je maakt weer gebruik van de handige ballistische tabellen van de munitiefabrikanten (staan afgedrukt in folders en zijn te downloaden van de sites van alle zichzelf respecterende munitieleveranciers). Inschieten op 200 meter betekent dat je op 100 meter met de eerder genoemde Vulcan van Norma zeker 8 cm hoger moet afkomen. Op 300 meter betekent dit dat de kogel nog maar 34,3 cm zakt. En dat is door anders aan te houden een te compenseren afstand. Snellere en lichtere patronen laten op 300 meter een nog makkelijker te compenseren afstand zien. Een .270 Winchester bijvoorbeeld met een 130 grain kogeltje zakt op 300 meter maar 20 cm. De munitiefabrikanten geven ballistische gegevens tot en met een afstand van 300 meter. Na 300 meter is het echt gokken en onverantwoord. Uit eigen ervaring weet ik dat bij een .22-250, toch een waanzinnig snelle patroon, het verschil tussen 300 en 330 meter ca. 17 cm is. Na 300 meter zakt elke patroon exponentieel.

Afstand bepalen

Dat is zo ongeveer het moeilijkste wat er is. Eigenlijk niemand kan het goed. Alleen met uitstekende referenties, bijvoorbeeld de vakgrootte van een perceel dat je toevallig weet, is de afstand van jou tot aan het te schieten dier redelijk in te schatten. In Schotland en de Alpen is het nog veel moeilijker, je hebt geen referenties. Ergens in de verte staat een dier. Staat dat dier nu op 400 of 310 meter? Is het 400 dat zul je nog een dikke 100 meter dichterbij moeten sluipen. Is het 310 dan is het te doen. Om de afstand van jou tot het stuk nu exact te bepalen zijn tegenwoordig uiterst handige apparaatjes in de handel, zoals de Leica Rangemaster LRF 800 en 1200. Leica heeft nu zelfs 8 en 10 maal vergrotende verrekijkers met ingebouwde

laser afstandmeting in de handel, de 8 x 42, 10 x 42 en 8 x 56 Geovid BRF. Ongelooflijke handige apparaten, zeker voor de jacht in de bergen, Afrika en Schotland of het vlakke land in de polder. Goed om te gebruiken in gebieden waar de schotafstand door de bank genomen meer is dan 100 meter.

Ik heb zo'n Leica afstandmeter van Hemker & Bekking onlangs in de bergen, op de gems, mogen proberen. Het is snel te bedienen en je krijgt informatie die onontbeerlijk is om een goed schot af te geven. Tot op de meter weet je hoe ver het dier staat. Je weet dan dus ook hoe je aan moet houden. Echt een apparaat waar je niet zonder kunt, niet zonder mag vanuit weidelijke overwegingen.

Compensatiegegevens

Voor je eigen informatie is het goed om de afstand te weten van de ruglijn tot midden blad (midden 10 op de DJV Jagdschiessscheiben) van een volwassen ree, wildzwijn, hert, damhart, gems, etc.

Onberekenbare factoren

Nou ja, onberekenbaar? Niet waar, alles is te berekenen. Maar op jacht heb je geen computer bij je om gegevens door te rekenen voor het afgeven van een verantwoord schot. Je moet met een op minimaal 200 meter ingeschoten geweer, een exacte afstandbepaling en de formaat gegevens van het dier, de klus klaren. Echt onberekenbaar is de zijwind. Op 300 meter zal een Vulcan kogel van het kaliber .308 bij een zijwind (op 90°) van 4.5 meter per seconde een afwijking hebben van, schrik niet, 42 cm. Langzame patronen hebben een grotere afwijking door zijwind dan snelle patronen.

Hoogte heeft ook een behoorlijke invloed op het trefpunt van de kogel. Tot 1000 meter hoogte maakt het allemaal niet zoveel uit. Maar op 2000 meter hoogte zal een patroon met een snelheid tot 800 meter

per seconde op 300 meter 16 cm hoger inslaan. En dat alleen omdat de luchtweerstand daar stukken minder is. Extreme koude heeft weer een tegengestelde invloed op de vluchtbaan van je kogel. Door de koude loop en patroon, en daardoor het koud geworden kruit, wordt een overgrote hoeveelheid drijfgas afgegeven. En dat betekent dat de kogel op grote afstand een aantal cm lager zal inslaan.

Advies

Het beste is je nieuw ingeschoten geweer ter plaatse nogmaals te controleren. Schiet een groep van minimaal 3 patronen op een afstand van 100 of 200 meter. Kijk in de tabellen en corrigeer indien nodig door de kijker te verstellen. Is het aannemelijk dat op grote afstanden zal worden geschoten wil ik iedereen aan-raden een lichtere kogel van zijn kaliber te gebruiken.

Over het algemeen heeft een lichtere kogel meer energie (Joule) over op 300 meter dan een zware kogel. Blijven we bij de eerder genoemde 180 grain Vulcan kogel van Norma dan is het verschil met een 150 grain Nosler BST toch 312 Joule. Daarbij zal een lichtere kogel altijd een vlakkere kogelbaan hebben en dus op 300 meter minder zakken.

Leica verrekijkers en afstandmeters zijn verkrijgbaar bij Hemker & Bekking te Twello, Leimuiden, Beek en Donk en Leek. Internet: www.hemker-bekking.nl

Wildfotografie Andy van Ommeren

- Edelwild
- Damwild
- Kleinwild
- Zwartwild
- Reewild
- Moeflons

Expositie in Natuurcentrum Veluwe
Groot Ginkelseweg 2
6718 SL Ede

Businesspark Stein 301
6181 MC Stein-Elsloo

Tel. 046 - 436 05 34
Fax 046 - 436 05 35

Mededeling

Reewildbeheertentoonstelling in Exel

De Jaarlijkse Reewildbeheertentoonstelling (de negenendertigste) vindt in 2006 plaats op zaterdag 11 en zondag 12 februari.

Op stap met de LaCrosse

Weer een nieuwe laars? Wat valt er nu nog te veranderen en te verbeteren aan een paar rubberen kaplaarzen? Eigenlijk heel veel. Je kunt 'm voeren met vochtabsorberende fleecedeling om je voeten droog te houden. Je kunt de pasvorm verbeteren. De zool schokabsorberend maken om het draagcomfort te verhogen. De grip op gladde oppervlakten is te verbeteren. Dit is een opsomming van goede dingen die van de oude vertrouwde kaplaars een hoog waterdicht schoeisel maakt waar het prettig op lopen is.

LaCrosse heeft het voor elkaar. Inderdaad op gladde ijzige ondergronden (net getest op de Gletscher in Sölden) heeft hij een uitstekende grip. Warm is de laars ook, de Thinsulate Ultra insulation zorgt daarvoor. Een hele dag op jacht, door weer en wind, over straat en door bagger, je hebt het gevoel een lekkere schoen aan je voeten te hebben.

Alleen de maatvoering is een probleempje. Heb je een bescheiden maat 43 (9) dan moet je bijna een 11 aanschaffen om alle voordeelen van de laars uit te nutten. De duurste uitvoering (€ 169,-) is door zijn ritsluiting makkelijk aan te doen. Dikke kuit, de laars past zich aan. Een goed product van het Canadese LaCrosse, te verkrijgen bij Hemker & Bekking te Twello, Leimuiden, Beek en Donk en Leek. www.hemker-bekking.nl

Uw specialist in:

- landschappelijke afrasteringen
- kleinwild- c.q. dassentunnels en grofwildtunnels
- inrichting van begrazingsprojecten
- wildroosters en veeroosters
- industriële en paneel hekwerken
- rasterplannen en bestekken
- verkoop van afrasteringsmateriaal, wildreflectoren, DUFTZAUN & KITZRETTUNG (HAGOPUR)

Het Nederlandse Jachtwild kookboek

Het Nederlandse jachtwild komt steeds vaker op het bord terecht. In heel veel restaurants staat wel hert en eend op het menu. Thuis, zeker tegen het einde van het jaar, wordt een wildbraad bereid. Logisch ook, want wild is lekker. Het heeft een eigen delicate smaak en is bovenal biologisch verantwoord. Het dier, dat het vlees 'levert', is op natuurlijke wijze groot geworden, heeft zijn eigen voedsel bij elkaar gescharreld en heeft zijn leven puur in de natuur doorgebracht. Veilig voedsel dus. Geen gen-manipulaties, geen toevoegingen, nee niets van dat alles. Alles puur! Een eigen-tijds product moet je concluderen.

Maar voordat we tot consumptie van de wildbraad komen vindt er voor heel wat mensen, vooral de mensen uit stedelijke agglomeraties, iets plaats waar maar liever niet over gesproken wordt: jagen. Maar ja, zonder jacht geen eend in de pan en geen haas in de pot.

Vriend en collega journalist Jaap Vissering schreef een fantastisch boek over de geschiedenis van de jacht in Nederland. Om het niet jagende volk kennis te laten maken met de jacht en de jagers. Met wat ze doen en waarom ze het doen. Met wat mag en wat niet mag. Een aangenaam lekker leesbaar boek dat ook nog eens gelardeerd is met mooie menu's van het Nederlandse wild. Leuk beschreven en hartstikke lekker.

Echt een boek om te hebben of cadeau te doen. Verkrijgbaar in elke boekhandel.

Uitgeverij Spectrum, ISBN 902741503X

Laten zien wat we doen! Reeënbeheer, na het schot

Door Rini Smits, secretaris reewildbeheerkring RAC5

Tijdens de puppycursus, die mijn vrouw en ik samen met onze jonge BGS (Bayerische Gebirgs Schweisshund) volgen krijgen we vaak de vraag wat voor een soort hond we nu eigenlijk hebben. En als je dan uitlegt waar de BGS in de praktijk voor wordt gebruikt, blijkt er voor de vragensteller een hele nieuwe wereld open te gaan. Maar is het reëel om te stellen dat dit alleen geldt voor niet-jagers? Mogen we zeggen dat alle grofwildjagers bekend zijn met het zweethondenwerk? En op wie kan men in de naaste omgeving een beroep doen om een nazoek te doen?

Om hieraan binnen onze reewildbeheerkring RAC meer bekendheid te geven, is bij enkele enthousiaste leden het idee ontstaan om een zweethondendag voor belangstellenden in de regio te organiseren. Het informatieve uitgangspunt was eenvoudig, laat de belangstellenden meerdere soorten zweethonden aan het werk zien, op diverse sporen en geef daarbij een deskundige uitleg. Organisatorisch hebben we uitnodigingen gestuurd naar de aansloten WBE's binnen de reewildbeheerkring en uiteraard naar de instanties waar wij mee samenwerken, zoals: politie, wegbeheerders en SBB als grootste terreinbeherende organisatie.

Het enthousiasme en de inzet van onze eigen zweethondenmensen blijkt ook hier zijn vruchten af te werpen. Binnen no-time kreeg ik van één van hen een lijstje met namen van mensen die graag een demonstratie-nazoek wilden doen met hun hond. Na overleg met de jachthouders mocht op een 7-tal plaatsen een spoor worden uitgelegd, variërend van 250 meter voor de jonge honden tot 750 meter voor de ervaren cracks.

Op zaterdag 24 september was het dan zo ver. Van de ruim 50 aangemelde belangstellenden liet slechts een enkeling verstek gaan. Na een kort welkom, uitleg over het programma en de introductie van genodigden werden de aanwezigen in groepen verdeeld. Binnen iedere groep werden twee sporen met twee verschillende honden gelopen.

De Duitse Wachtel van Bart Castelijin is een absolute zweetspecialist, het dier doet meer dan 150 nazoeke per jaar. Een snel zoekende hond die zich door de belangstellenden niet laat bijhouden. Maar dankzij een regelmatig down-commando van Bart hebben de aanwezigen ruimschoots kunnen genieten van het teamwork tussen Doeks, zo heet de wachtel, en Bart.

Een fraai contrast in passie en manier van spooruitwerken met de hond van Bart Castelijin toonden de Vizla van Cees van Pouderooijen en de BGS van Gerard van Heijningen. Totaal andere honden met heel duidelijk een eigen stijl van nazoeke. Min of meer hetzelfde kregen de belangstellenden te

Foto: Eline Verwoerd

zien die met Dick Aalbers en zijn Hannoveraan en Willy Janssen met zijn Teckel mee het veld in waren gegaan. Op alle sporen werd ruimschoots de tijd genomen om uitleg te geven over de werkwijze en de 'do's en dont's' bij een eventuele nazoek. Wat mag je als jager op de aanschotplaats doen en wat zeker niet. Waarop moet je letten als het dier niet 'op de plaats' ligt. Kenmerken van uitschot, kleur bloed, snijhaar, het zegt allemaal iets over waar het dier mogelijkerwijs is geraakt. Zaken die je als jager en zweethondenbegeleider niet vroeg genoeg kunt leren. Mede daarom was er op deze dag ook een plaatsje ingeruimd voor enkele jonge honden. Onze jonste deelnemer Hessel van de Velden(13) liep met zijn Basset Breton Vendee op zeer rustige wijze het volledige spoor. Een begeleider die zeker niet z'n hond de oren van de kop kletst, aldus het deskundig commentaar van een van de omstanders.

Als speciale gast memoreerde Paul Schneider na afloop nog even het ontstaan van de zweethondenlijst. In 1993 liet Paul in De Nederlandse Jager een oproep plaatsen om zweethondenbegeleiders te werven. Zijn oproep heeft vruchten afgeworpen. Er is inmiddels een 'volwassen' lijst met goed werkende en deels officieel gediplomeerde zweethonden, de bekende zweethondenlijst. Een lijst die veelvuldig wordt geraadpleegd, dat weten we door de vele malen dat de honden van de lijst effectief worden ingezet om een aangeschoten, ziek of door verkeer gewond ree binnen te brengen. De samenwerking met de Wegenwacht van de ANWB verdient daarbij een bijzondere vermelding. Hij was dan ook blij dat zijn gedachtegoed veilig is gesteld voor de toekomst door de oprichting van de Stichting Zweethonden Nederland.

Een geslaagde dag met vele positieve reacties. Dank aan de vrijwilligers, de demonstrerende zweethonden en alle belangstellenden.

Foto: P. Schneider

Redelijk wild.

Volkswagen. Wie anders?

De Touareg is verkrijgbaar vanaf € 62.400,- (incl. BTW en BPM), excl. kosten rijklaar maken, leges en verwijderingsbijdrage. Wijzigingen in prijs voorbehouden. Brandstofverbruik Ø 9,8 - 14,8 L/100 km (lL op 7 - 10,2 km). CO₂ uitstoot Ø 265 - 346 g/km. Wilt u meer weten over de Touareg? Breng dan een bezoek aan de Volkswagen-dealer, kijk op www.volkswagen.nl of bel met het Koopmanshuis in Leusden (033 - 49 49 700).